

Projekt pro základní, umělecké a střední školy
v oboru výtvarném, literárním, hudebním a dramatickém.
Školní rok 2014/15

Poštovní schránka

Jiří Wolker

Poštovní schránka na rohu ulice,
to není nějaká lečjaká věc.

Kvete modře,
lidé si jí váží velice,
svěřují se jí docela,

psaníčka do ní házejí ze dvou stran,
z jedné smutná a z druhé veselá.

Psaníčka jsou bílá jako pel
a čekají na vlaky, lodě a člověka,
aby jak čmelák a vítr je do dalek rozesel,

- tam, kde jsou srdce,
blizny červené,

schované v růžovém okvěti.

Když na ně psaní doletí,
narostou na nich plody
sladké nebo trpké.

Východiska:

Ještě dneska se mi srdce rozbuší, když na to vzpomenu. Běžím cestou ze školy domů a sotva popadám dech. Moje mysl už z dálky hladí poštovní schránku, oči do ní provrtávají dírky a prsty ji zlehka otvírají. Napětí vrcholí, když jsem u ní a všechno to, o čem jsem snila celý den, se stává skutečností. Uvnitř je psaní. Strčím ho do kapsy a ještě chvíli dělám, jakoby nic. Až sama ve svém pokoji – opatrně vyndám dopis a důkladně si ho prohlížím. Čtu si své jméno na obálce, prohlížím si známku s obrázkem, luštím datum na poštovním razítku, otočím obálku a čtu jméno odesílatele – jako bych se potřebovala ujistit, že je to opravdu od něho. Myslí na mě, nezapomněl. Cítím teplo, které se mi pomalu rozlévá po těle. Ještě k psaníčku lehce přivoním, teprve pak ho opatrně otevřu...

Vzájemná komunikace je jednou ze základních potřeb lidstva. Ale ne vždy si lidé mohou být neustále nablízku. I ve chvílích odloučení přichází naléhavá potřeba sdělit druhému nějakou zprávu. V dávných dobách byl jedním z motivů například strach o přežití. A tak člověk hledá různé způsoby, jak předat, zanechat, poslat, zkrátka doručit svůj vzkaz.

Jako pomocník se nabízela příroda – otisky, stopy, vyryté vzkazy, skrýše k uchování zpráv, kouřové signály, uzlové písmo. Ale někdy to nestačilo, bylo potřeba vybrat posla, který zprávu doručí. Jistě to nebylo jednoduché, musel být spolehlivý a věrný a svůj úkol dobře splnit, musel umět zachovat tajemství a doručit zprávu přesně tomu, komu byla určena. Takovým poslem mohl být důvěryhodný člověk, ale také zvíře (holub, pes) a v nouzi také přírodní živeli (vítr, voda...).

Lidé začali v případě potřeby posílat mezi sebou posly, kteří byli nositelé nejrůznějších zpráv. Nejdříve ústních a později psaných. Úsilí dopravit vzkazy k druhým lidem vedlo až k založení nové služby – pošty. A tak možná nejdříve pěšky, později na koni či s povozem a ještě později na kole, na motocyklu

Přišla už pošta?

či automobilem vyjížděli poštovní panáčky od ulic, od města k městu, aby přiváželi poselství jednoho člověka ke druhému. Byli mnohdy toužebně očekáváni, pokud přinášeli zprávy dobré a přijímání se smutkem, pokud přicházeli se zprávami smutnými. Každopádně s časem čekání na zprávu prožívali lidé i pocity touhy, které dnes již patrně nezažijí.

V 21. století je všechno jinak. Zprávy kolem nás běhají a létají, ani nevíme jak. Moderní technologie se předhánějí v rychlosti doručování. Od mobilu přes internet a zpět. Ještě ji člověk nedomyslí, sotva že ji stačí dopsat a už letí ke svému adresátovi. Jsou rychlé a to je jejich velká přednost, ale i zdrcující nevýhoda. Odpadl čas naplněný nejistým čekáním na zprávu, ale také čas na rozmyšlenou.

V neosobních zprávách se mnozí ztrácejí. Velká rychlost může přinášet neuvážená slova. Není čas nad věcmi hlouběji přemýšlet.

A tak se pojďme trošku zastavit. Zpomalit. Usedněme ke stolu a napišme někomu dopis. Pro ten pocit ze psaní samotného, použijme papír, který můžeme držet v ruce, poskládejme na papír svojí rukou slova a pošleme je někomu, kdo je bude s radostí očekávat, brát do rukou a těšit se z nich, jako se těšily generace lidí před námi.

Metodické návrhy:

Obálka a dopisní papír

- výtvarné zpracování papíru: ručně vyrobený papír, na který je možné napsat dopis
- ozdobná dopisnice
- návrhy poštovních známek (inspirace českými výtvarníky – např. Alfons Mucha, Kamil Lhoták, Adolf Born, manželé Knotkovi aj.)
- ozdobné iniciály
- kaligrafie (zkoumání různých druhů písma, návrhy vlastních typů, ozdobné iniciály)

Dopisy

- výtvarně grafické zpracování dopisu (milostný, přátelský, úřední aj.)

Pohlednice

- vytváření vlastních návrhů pohlednic: kresby měst a krajin, přání ...

Výtvarné zpracování různých způsobů doručování pošty

- poštovní dopravní prostředky v historii a dnes (zvířata, kola, motocykly, automobily, letadla, železnice, lodě...)
- potrubní pošta
- poštovní holubi
- láhev po vodě
- kouřové signály
- skrytá místa (geocaching)
- balónová pošta

Poštovní schránky

- návrhy různých poštovních schránek (zahradní, městská, pouštní, ostrovní, eskymácká aj.)
- výroba vlastní poštovní schránky (domácí poštovní schránka může sloužit členům rodiny k předávání vzkazů)

Listonoš

- osoba známá i neznámá
- posel dobrých zpráv v historii a dnes
- kdo je pro mě osobně „posel dobrých zpráv“

Přišla už pošta?

Poštovní razítka

- zkoumání záhady poštovního razítka, co všechno musí obsahovat, návrhy vlastních razítek

Zážitková akce

Součástí práce na projektu může být zážitková akce, při které si žáci například **vzájemně posílají dopisy**, nebo osloví prostřednictvím pošty žáky jiné školy a naváží s nimi korespondenci, může to být vedlejší škola nebo škola na druhém konci republiky nebo škola v jiném státě. Můžete hledat její polohu na mapě, seznamovat se s tamními zvyky, prohlížet si písma (zvláště ta zcela odlišná od latinky). Vzájemná korespondence může umožnit nepřeberné množství dalších podnětů.

Můžete **navštívit místní poštu**. Domluvit se s pracovníky pošty a pokusit se zjistit různé zajímavosti o poštovním úřadě (kolik dopisů se vejde do poštovního pytle, co s dopisem, který nemá známku, nějaké podrobnosti o poštovním razítku, co se děje na poště v noci aj.). Můžete zkusit **zjistit osobu místního doručovatele**, který přináší poštu do Vaší školy nebo domů a udělat s ním rozhovor.

V případě nějakých zážitkových akcí je důležité **nezapomenout na dokumentaci** toho, co jste podnikli (fotky, vyprávění, zachycení pocitů, příp. jiné výtvarné zpracování akce), která potom bude celý Váš vlastní projekt prezentovat na výstavě.

Podmínky účasti:

Přihlásit se může vyučující jakéhokoliv předmětu, který dokáže motivovat žáky/studenty k tomu, aby vědomosti, fantazii a prožitkem dokázali přetvořit do výtvarného, literárního, dramatického nebo hudebního zpracování.

Do projektu se mohou zapojit i občanská sdružení, mateřská či jiná centra, domovy dětí a mládeže apod. Výsledky práce vystavíme (z výtvarného nebo literárního oboru) nebo umožníme prezentaci při vernisáži (hudební či dramatický obor).

Výstava v hlavním sále AJG:

Projekt není soutěží, nebudeme tedy vyhlašovat nejlepší práce, ale umožníme prezentaci každé škole či jinému subjektu, který se přihlásí. Zároveň si vyhrazujeme právo výběru prací k vystavení dle vlastního uvážení, ovšem při zachování prezentace každé přihlášené školy. K výstavě by měl být vydán katalog.

Výstava vybraných prací v Poštovním muzeu ve Vyšším Brodě a v Praze

Po skončení výstavy na Hluboké budou vybrané práce vystaveny ještě v Poštovním muzeu ve Vyšším Brodě a užší výběr prací poputuje na výstavu do Prahy do Poštovního muzea. Autoři, kterých se tento výběr bude týkat, budou během výstavy na Hluboké na tuto skutečnost včas upozorněni.

Dopravení prací do AJG:

Hotové výtvarné či literární práce můžete zaslat poštou na adresu: Alšova jihočeská galerie, P. O. Box 80, Zámek 144, 373 41 Hluboká nad Vltavou. Nebo je můžete osobně přinést do 15. března 2015 do AJG na Hlubokou nebo do Wortnerova domu v Českých Budějovicích (U Černé věže 22).

Vracení prací:

Práce z technických důvodů nevracíme. Pokud budete mít skutečný zájem o navrácení, musíte si tuto skutečnost vyjednat individuálně. Po dohodě bude možné si práce vyzvednout v AJG v Hluboké nad Vltavou po skončení výstavy.

Důležité termíny:

Uzávěrka přihlášek do projektu: 31. prosince 2014

Příjem prací do výstavy: do 15. března 2015

Vernisáž: středa 1. dubna 2015

Výstava v hlavním sále AJG v Hluboké nad Vltavou: 1. – 19. dubna 2015

Organizační tým:

Mgr. Jiřina Zimová – organizace projektu, doprovodný program, AJG

Mgr. Eva Drančáková – koncepce a instalace výstavy, AJG

Marie Krejcarová – koordinace literární části, Městská knihovna Hluboká nad Vltavou

Projekt Přišla už pošta? probíhá ve spolupráci s Poštovním muzeem v Praze.

Inspirace:

Výstava Pošta jednou stopou v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích převzalo výstavu s názvem Pošta jednou stopou z Poštovního muzea ve Vyšším Brodě. Vernisáž výstavy se uskuteční v pondělí 6. října 2014 od 18 hodin a potrvá do 31. 1. 2015. Více informací na

<http://www.muzeumcb.cz/program/vystavy/>

Poštovní muzeum ve Vyšším Brodě

Navštivte pošty od 16. století do současnosti. V tomto muzeu před vámi opět ožijí poštovní služebny a úřadovny, rozjedou se vozy s dopisy a balíky, začnou svištět razítka. Uvidíte tu totiž zejména to, co bylo a je spojeno s každodenním provozem pošt.

<http://www.postovnimuzeum.cz/expozice/muzeum-vyssi-brod/>

Poštovní muzeum v Praze

Máte rádi poštovní známky? Pražská expozice Poštovního muzea je věnována zejména jim. Uvidíte filatelistické skvosty i rarity z celého světa a uvědomíte si, že mnohé jsou nejen odrazem své doby a země, ale také malými uměleckými skvosty. Hlubaví uvítají služby knihovny a badatelny.

<http://www.postovnimuzeum.cz/expozice/muzeum-praha/>

Jihočeské divadlo

Poštácká pohádka, Jindřich Feld podle Karla Čapka

Pohádka Karla Čapka z proslulé sbírky Devatero pohádek o hodném poštákovi Kolbabovi, který doručí každé psaní i to bez adresy, jen když je psáno s láskou.

Pohádka "převedená" hudebním skladatelem Jindřichem Feldem a režisérem Miloslavem Veselým "na divadlo, které mluví, zpívá a tančí".

<http://www.jihoceskedivadlo.cz/porad/41-postacka-pohadka>

Poštácká pohádka - film

Krátkou českou filmovou pohádku od spisovatele Karla Čapka natočila v roce 1981 režisérka Libuše Koutná.

<http://www.pohadkar.cz/pohadka/postacka-pohadka/>

Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou

t: 387 967 041, 387 967 120, m: 723 176 146,

e-mail: zimova@ajg.cz, drancakova@ajg.cz, www.ajg.cz.

Literární zdroje:

- J. Wolker - Poštovní schránka
- V. Nezval - Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti - kapitola Listonoš
- K. Čapek - Devatero pohádek - Pohádka poštácká
- J. Čapek - O pejskovi a kočičce, jak psali psaní děvčatům do Nymburka
- B. Němcová - Lamentace /její korespondence/
- A. Ransome - Holubí pošta /tady pošťáky zastupují holubi/
- J. Websterová - Táta Sekáč /kniha o vzájemné korespondenci dívky a "Táty Sekáče" - velice pěkné a něžné, kniha určená dívkám /

Dopisy v literatuře

Jsou někdy také součástí umělecké literatury. Soukromé dopisy významných lidí bývají vydávány po jejich smrti jako osobité dokumenty. Dopisy se psaly již v antice – Ovidius – Listy Heroin. Ciceron – 104 – 43 př. n. l. římský politik a spisovatel – korespondence podávající informace o poměrech v římské republice. Jan Hus – Listy psané z vězení (Kostnice) – posílání adresovaná jednotlivcům, univerzitě i celému národu – dopis jako promluva či prostředek působící na čtenáře a posluchače. Jan Amos Komenský – 17. století – fiktivní dopisy Listové do nebe. Zvláštní literární hodnotu má milostná korespondence. Vyskytuje se obzvláště v 19. století. Božena Němcová, Vítězslav Hálek, Jan Neruda, Vrchlický, Šrámek, bratři Čapkovi, Nezval, Hlaváček, Ota Pavel. Dopisy Franze Kafky adresované Maxu Brodovi, Mileně Jesenské a jiným. Vydány byly i dopisy Václava Havla – Dopisy Olze.

Román v dopisech (někdy také epistolární román, briefroman) je literární útvar, který je tvořen dopisy mezi dvěma nebo více osobami. Veškerý děj je v románu v dopisech popisován účastníky korespondence. Čtenář tak získává pocit, že nahlíží do soukromé korespondence. Použitím této formy se autor snaží docílit dojmu větší opravdovosti a realismu a zároveň mu umožňuje poskytnout čtenáři více úhlů pohledu, na rozdíl od klasického románu s vševědoucím vypravěčem. Román v dopisech bývá často doplňován o deníkové záznamy nebo novinové zprávy. Tato literární forma zažila největší rozkvět v období osvícenství v 18. století. Na konci 18. století tato literární forma pomalu ustoupila a začala být více používána až v literatuře 20. století.

http://cs.wikipedia.org/wiki/Literatura_faktu